

Το φανερό και το αφανές αντιαρειτικό έργο του μακαριστού Επισκόπου Γλυφάδας, Ελληνικού, Βούλας, Βουλιαγμένης και Βάρης Παύλου (Ελένη Ανδρουλάκη)

Categories : [ΑΝΕΠΙΚΑΙΡΑ](#)

Date : 19 Φεβρουαρίου, 2020

Ομιλία στο Αντιαρειτικό Σεμινάριο της Ιεράς Μητροπόλεως Γλυφάδας, του Μάρτιο 2019

Την Τρίτη 19 Φεβρουαρίου 2019, της Αγίας Φιλοθέης, εκοιμήθη εν Κυρίω ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας κυρός Παύλος. Ένας επίσκοπος αληθινός Πατέρας και ένας σπάνιος αγωνιστής. Για το πολυσχιδές έργο, τα χαρίσματα και τις αρετές του μακαριστού Ποιμενάρχου μας ομίλησε κατά την εξόδιο ακολουθία ο άγιος Πρωτοσύγγελος.

Εγώ θα σταθώ στο αντιαρειτικό έργο του μακαριστού, παρουσιάζοντας στην αγάπη σας γνωστές και άγνωστες πτυχές της αντιαρειτικής μαρτυρίας και δράσης του κοιμηθέντος Σεβασμιωτάτου, όπως η χάρις του Θεού επέτρεψε να τις ζήσω από πρώτο χέρι. Η σημερινή συνάντησή μας, λοιπόν, θα είναι ένα μικρό, καρδιακό αφιέρωμα σε έναν αγιασμένο, αληθινά Ορθόδοξο αγωνιστή επίσκοπο, ο οποίος με άγγιξε και εμένα, όπως και πολλούς άλλους νομίζω, βαθύτατα, λόγω της καθαρότητας της καρδιάς και της πίστεώς του.

Το αντιαρειτικό έργο της Εκκλησίας αποτελεί ένα κατεξοχήν δύσκολο έργο, μη επιθυμητό από πολλούς. Άκρως αναγκαίο, σήμερα μάλιστα περισσότερο αναγκαίο από ποτέ, εντούτοις απεχθές για τους πολέμιους της Εκκλησίας, αλλά και για κάποιους Ορθόδοξους, λόγω της ίδιας της φύσης του. Για να το πω απλά, «γιατί να ασχολείται εκείνος που κατέχει θησαυρό, με τα σκουπίδια; Και τι θα πάθει ο θησαυρός;» λένε. Ο θησαυρός της Ορθοδοξίας φυσικά δεν παθαίνει κάτι, αλλά αν δεν υπάρξει οριοθέτηση της Ορθόδοξου πίστεως, οι άνθρωποι κινδυνεύουν και οι κίνδυνοι φτάνουν μέχρι την ίδια την απώλεια των ψυχών. Το Ορθόδοξο φρόνημα σταδιακά αλλοιώνεται, οι άνθρωποι ζουν μια ελλιπή, διεστραμμένη ζωή, ψυχές χάνονται. Τι χειρότερο από αυτό;

Έχουμε λοιπόν όλοι χρέος να γνωρίζουμε την Ορθόδοξη πίστη και Παράδοσή μας, να κατηχούμαστε, αλλά και να γνωρίζουμε τις μορφές της πλάνης, η οποία έχει πολυάριθμες εκφάνσεις και μεθοδεύσεις. Ούτε η Ορθόδοξη κατήχηση επαρκεί από μόνη της, ούτε και ο καταρτισμός περί των αιρέσεων είναι από μόνος του αρκετός. Διότι αντιαρειτικό έργο χωρίς στέρεα Ορθόδοξη βάση δεν υφίσταται. Αλλά και η γνώση της Ορθόδοξης πίστεως και Παράδοσης δεν επαρκεί για να προφυλαχθούμε από τις πολυποίκιλες αιρειτικές και παραθρησκευτικές ομάδες και τη δράση τους, η οποία είναι ιδιαιτέρως ύπουλη και παραπλανητική. Όσο έξυπνοι ή μορφωμένοι και αν είμαστε.

Η τοπική Εκκλησία, με κεφαλή τον εκλιπόντα Επίσκοπό μας, ξεκίνησε το 2005 αυτό το αντιαρειτικό σεμινάριό μας, ακριβώς για αυτό το λόγο. Για να καταρτιστούν κληρικοί και λαϊκοί ώστε να μπορούν να προφυλάσσονται και να προφυλάσσουν από τις πάμπολλες αιρειτικές και παραθρησκευτικές ομάδες, οι οποίες συχνά δρουν κάτω από διάφορα προσωπεία, να μπορούν να τις αναγνωρίζουν, να μην πέφτουν στις παγίδες τους, να ενημερώνονται και να ενημερώνουν και έτσι να αντιμετωπίζεται το οξύτατο πρόβλημα των αιρέσεων. Αυτό τον σκληρό και ανελέητο πόλεμο αντιμετώπιζε καθημερινά ο μακαριστός επίσκοπός μας για να προφυλάξει τις ψυχές που του εμπιστεύτηκε ο Κύριος, με όλες του τις δυνάμεις. Ανύστακτο το ενδιαφέρον του για το αντιαρειτικό σεμινάριο, τον θυμάστε εδώ σχεδόν πάντα παρόντα, ακόμα και κατάκοπο από το φορτωμένο πρόγραμμά του ή ασθενούντα -ακόμα και με χίλιες δυσκολίες ερχόταν- τον θυμάστε να λέει αυστηρά. «Πού είναι οι υπόλοιποι;» Και όταν καμιά φορά αδυνατούσε λόγω ασθενείας να παρευρεθεί, μου τηλεφωνούσε για να μάθει πώς πήγε. Και γνωρίζω ότι προσευχόταν αδιάκοπα και αγρυπνούσε για να προφυλάξει το ποίμνιό του από λύκους βαρείς.

Έτσι ήταν ο αγιασμένος επίσκοπός μας, έβαζε μπροστά το στήθος του, για να προστατέψει το λογικό ποίμνιο που του εμπιστεύθηκε ο Θεός. Και εκεί που οι άλλοι σώπαιναν, είτε γιατί δεν καταλάβαιναν είτε επειδή δεν τολμούσαν, εκείνος ορμούσε μπροστά. Σήμερα που τόσο συχνά βλέπουμε αμβλυμένο το Ορθόδοξο αισθητήριο, εκείνος «έπαινε» στον αέρα το μη Ορθόδοξο, το μη Πατερικό. Είχε μια Ορθόδοξη

ευαισθησία που ακόμα και εάν επρόκειτο για κάποια μη γνωστή, νεοφανή αίρεση, εκείνος και με μία μόνο κουβέντα, αντιλαμβανόταν το πρόβλημα. «Νέο φρούτο», σχολίαζε. Και πονούσε με όλα αυτά που μάθαινε καθημερινά για τη δράση των αιρέσεων και των σεκτών. Πονούσε για την αλλοίωση του Ορθοδόξου φρονήματος, επεδίωκε την ενημέρωση και όριζε πορεία δράσης. Χτυπούσε το τηλέφωνό μου πολλές φορές στις 12, στη 1 και στις 2 τη νύχτα. «Κοιμάσαι;» με ρωτούσε. Εγώ είχα πάρει τον δέκατο πλάγιο. «Πάλι κοιμάσαι;» Άλλες φορές ζητούσε συγγνώμη. «Τώρα, παιδί μου άδειασα και διαβάζω αυτά που μου έστειλες». Εγώ κατάκοπη, θαύμαζα τις αντοχές του, αλλά και τον αντιστασιακό ζήλο του και το πολύτιμο ενδιαφέρον του για την διατήρηση της ανόθευτης Ορθόδοξης πίστης. Μία, δύο, τρεις, δεν τα γλιτώνω τα βραδινά, είπα και οργανώθηκα. Είχα πάντα δίπλα μου χαρτιά και μολύβι, διότι ποτέ δεν ήξερες πότε θα χτυπήσει το τηλέφωνο και άντε μες τον ύπνο να μπορέσεις να κάνεις εξειδικευμένες αντιστασιακές συζητήσεις. Κάποιες μέρες που ήμουν κατάκοπη ή υπερφορτωμένη ευχόμουν να μου τηλεφωνήσει νωρίς ή να με καλέσει την επομένη. Λυπάμαι τώρα για αυτή την αδυναμία μου. Κάποιες φορές με καλούσε από το εξωτερικό ή από το νοσοκομείο. Τα αντιστασιακά, βλέπετε, δεν έχουν ωράρια. Αλίμονο αν μας πιάσουν στον ύπνο. Σε όλη τη διάρκεια των τηλεφωνημάτων μας ένιωθα τη δύναμη των προσευχών του και την πατρική στήριξή του. Μοιραζόμαστε τον πόνο για τη δράση των αιρετικών, την παραπλάνηση, τους πνευματικούς κινδύνους, τη γενικευμένη σύγχυση. Και όταν κάποιες φορές εγώ μπορεί να έσκαγα από τη στενοχώρια και την αγωνία μου, εκείνος έβαζε μπροστά το Χριστό και το στήθος του, προσευχόταν και πάλευε σαν λιοντάρι. Με τις προσευχές του και τη φωτισμένη καθοδήγησή του έγινε ό,τι έγινε στον αντιστασιακό τομέα την περίοδο της αρχιερατείας του. «Χορεύει ο διάβολος», μου έλεγε συχνά. «Αλλά δεν θα τους περάσει». Και σταματούσε ό,τι άλλοι δεν μπορούσαν ή και, κατά τραγικό τρόπο, εισήγαγαν. Δεν θα πω περισσότερα. «Θα δώσουμε λόγο στο Χριστό», έλεγε χαρακτηριστικά. «Όσο ζω, αυτά δεν θα περάσουν», τόνιζε. Και πάντα με ανέπαιναν οι λόγοι του. Οι λόγοι ενός αληθινού Πατέρα που δεν λογάριάζε τίποτε, πραγματικά τίποτε, για το καλό του ποιμνίου του.

Και τον πολέμησαν σκληρά έξωθεν αλλά και έσωθεν. Τον κατηγορήσαν, τον λασπολόγησαν, τον συκοφάντησαν. Δεν θα πω περισσότερα. Και όταν δεν μπορούσαν να πολεμήσουν την αντιστασιακή του δράση, προσπαθούσαν να τον γελοιοποιήσουν. «Δεν με πειράζει», μου έλεγε. «Είμαι μαθημένος». Και τα σήκωνε όλα αυτά για χάρη της αλήθειας και του Χριστού. Και δεν έκανε πίσω.

Και όταν αντιμετώπιζαμε νομικές απειλές από αιρετικούς και παραθρησκευτικούς, εκεί που οι άλλοι έκαναν πίσω, εκείνος με συμβούλευε. «Εμείς δεν θα κάνουμε πίσω! Θα λέμε την αλήθεια.» Και πρόσθετε «Δεν με πειράζει να πάω φυλακή για το Χριστό». «Εμένα όμως με πειράζει», του απαντούσα χαμογελώντας. Αλλά αφού έμπαινε εκείνος μπροστά, συμφωνούσα και έκανα υπακοή σε ό,τι μου έλεγε. Και δεν κάναμε πίσω και ας ήταν δύσκολα τα πράγματα κάποιες φορές. Και εκεί που οι άλλοι

-τους καταλαβαίνω, δεν τους κρίνω- φοβόντουσαν και έκαναν πίσω και υπέκυπταν στην τρομοκρατία κάποιων αιρετικών και παραθρησκευτικών, εκείνος τραβούσε μπροστά, μη υπολογίζοντας κανένα κόστος. Τίποτα δεν τον σταματούσε, όταν χρειαζόταν να δοθεί μαρτυρία Χριστού.

Δεν θα ξεχάσω ποτέ εκείνη την Μεγάλη Εβδομάδα που έπρεπε να αντιμετωπιστεί άμεσα ένα σοβαρό αντιαιρετικό θέμα. Όλοι οι άλλοι είχαν κάνει πίσω. Εμείς επιμέναμε. Αυτή ήταν η καθοδήγησή του. Ήταν η πρώτη -και ελπίζω τελευταία- φορά στη ζωή μου που ακόμα και ακολουθίες της Μεγάλης Εβδομάδας παρεκάμφθησαν χάριν του αντιαιρετικού. Με τις ευχές του ολοκληρώθηκε αυτό που έπρεπε να ολοκληρωθεί και συναντηθήκαμε Μεγαλοβδομαδιάτικα για επείγουσα αντιαιρετική συνεργασία. Καταλαβαίνετε το εξαντλητικό πρόγραμμα ενός επισκόπου τη Μεγάλη Εβδομάδα. Ήταν μια συγκλονιστική συνάντηση. Για πρώτη φορά στη ζωή μου είδα έναν επίσκοπο να κλαίει.

Είχαμε έναν μοναδικό Πατέρα και Ποιμενάρχη, ταπεινό, γεμάτο αγάπη για όλους, με την αθωότητα μικρού παιδιού και την μαχητικότητα άγριου λιονταριού όταν κινδύνευαν τα παιδιά του. Τέτοιον επίσκοπο είχαμε, για αυτό και η θλίψη μας μεγάλη. Πονούσε βαθύτατα για την εξάπλωση της πλάνης, της εκκοσμίκευσης και την αλλοίωση του Ορθόδοξου φρονήματος. Προσπαθούσε με νύχια και με δόντια να διαφυλάξει την Ορθόδοξη πίστη και Παράδοση. Κάποιοι δεν τον καταλάβαιναν ή και τον πολεμούσαν. «Να κοιτάς τα της Μητροπόλεώς σου», του έλεγαν. Και εκεί που έβλεπες τα σκοτάδια, εκείνος ήταν ένα φως. «Φως Χριστού φαίνει πάσι».

Με τον ίδιο μπροστάρη, με τις προσωπικές του μάχες, κάτω από τις ευλογίες του και με την πολύτιμη στήριξη ή παρακίνησή του, η ευλογημένη αυτή Μητρόπολη ανέπτυξε σημαντική αντιαιρετική δράση. Αναφέρω ενδεικτικά κάποια σοβαρά θέματα που αντιμετωπίστηκαν κατά την περίοδο της αρχιερατείας του: [η δωρεά οργάνων από εγκεφαλικά νεκρούς, αλλά στην πραγματικότητα ζωντανούς δότες](#), η προσπάθεια επιβολής της δήθεν ύπαρξης πολλών Εκκλησιών, της λεγομένης μεταπατερικής θεολογίας, των ψυχοθεραπειών μέσα στην Εκκλησία, η διεστραμμένη αναφύομενη θεολογία [περί ομοφυλοφιλίας](#), η εισαγωγή της ομοφυλοφιλίας στα σχολεία, η αλλοίωση του Μαθήματος των Θρησκευτικών, η νευροθεολογία, οι [εναλλακτικές ψευδοθεραπείες](#), η [γιόγκα](#), οι [πολεμικές τέχνες](#), η αλατοθεραπεία, οι Αλκοολικοί Ανώνυμοι, ο σαμανισμός, τα εναλλακτικά σχολεία, η σφαιρική αντιληπτικότητα, οι «Φωτισμένες», οι Σοροπτιμίστριες, τα προγράμματα «συγχώρεσης», οι αιρέσεις στο χώρο της οικολογίας, τα σεμινάρια «προσωπικής ανάπτυξης και αυτοβελτίωσης» και πολλά άλλα. Ο ίδιος έκανε καίριες παρεμβάσεις για πολύ σημαντικά θέματα.

Πάλευε τα θέματα με όλες του τις δυνάμεις και μέσα στη Σύνοδο. Κάποιοι τον εκτιμούσαν βαθύτατα και τον στήριζαν στον αγώνα του κατά της πλάνης, άλλοι δεν τον έπαιρναν στα σοβαρά και άλλοι ενοχλούνταν. Κάποιοι χαίρονταν που εδώ

αντιμετωπίζονταν δύσκολα θέματα που δεν μπορούσαν να αντιμετωπιστούν εύκολα αλλού και που άνοιγε ο δρόμος για το αναγκαίο ξεκαθάρισμα. Έτσι γινόταν οριοθέτηση της Ορθοδόξου πίστεως, η οποία είναι ιδιαιτέρως αναγκαία στη σημερινή εποχή της σύγχυσης. Ενημερωνόταν και ο λαός του Θεού και με πολυάριθμες αντιαιρετικές ανακοινώσεις. Ο ίδιος καιγόταν για την ανάρτηση αντιαιρετικών κειμένων στην ιστοσελίδα της Μητροπόλεως. «Να πάει επάνω!», έλεγε χαρακτηριστικά. «Πήγε πάνω;», ρωτούσε. Και ήθελε να γίνουν οι αναρτήσεις την ίδια μέρα, ή την ίδια στιγμή ει δυνατόν. Και μην έβλεπε πουθενά ορθογραφικό λάθος! Σ' αυτό μοιάζαμε και τον καταλάβαινα, πρέπει να πω. Και είχε και μεγάλη αδυναμία στα σημεία στίξης. Έπρεπε να τον δείτε στις Συνδιασκέψεις πώς σταματούσε τους πάντες, για να μπει ένα κόμμα. Τσαπατσοδουλειές δεν ήθελε. Υπέφερε με την κακοποίηση της γλώσσας σήμερα.

Άλλες μάχες δίνονταν με τις εκδόσεις αντιαιρετικών τόμων, τους οποίους χαιρόταν πολύ να μοιράζει ο ίδιος.

Ως τακτικό μέλος της Συνοδικής Επιτροπής επί των Αιρέσεων έδωσε για πολλά χρόνια πάμπολλες μάχες. Για τους έξωθεν κινδύνους αλλά και για τα προβλήματα εντός των τειχών. Ο ίδιος μετείχε και στις ετήσιες [Πανορθόδοξες Συνδιασκέψεις](#) για θέματα αιρέσεων και παραθρησκείας. Διευκόλυνε καθοριστικά τους αγώνες εκεί. Μάλιστα ήταν από τους λίγους, για να μην πω ο μοναδικός, που, παρόλο το εξαντλητικό πρόγραμμα, νοιαζόταν αποκλειστικά για τα θέματά μας. «Ας μην διακόψουμε τώρα», έλεγε. «Μα είναι η ώρα του γεύματος», του έλεγαν. «Να περιμένει το γεύμα, πάτερ μου!» έλεγε έντονα. «Σύμφωνα με το πρόγραμμα έχουμε διάλειμμα τώρα» του έλεγαν. «Να περιμένει το διάλειμμα», έλεγε. Απίστευτες αντοχές. Αλλά τι αντοχές να έχει ένας ηλικιωμένος, ασθενής επίσκοπος; Άλλο πράγμα ήταν. Ήταν ο απaráμιλλος ζήλος του για τα αντιαιρετικά θέματα, η αγάπη του για το Χριστό, τους ανθρώπους και τη σωτηρία τους, που δεν λογάριαζε τίποτα. Ήταν η καιγόμενη καρδιά του.

Ανύστακτη ήταν η έννοια του για κάθε ψυχή που μπλεκόταν στο δαίδαλο της αίρεσης και της παραθρησκείας. Προσέγγιζε ποιμαντικά τα θύματα της πλάνης, επικοινωνούσε ακόμα και με αιρεσιάρχες, για να τους βοηθήσει να καταλάβουν και να μετανοήσουν. Γιατί αυτή είναι η βάση του αντιαιρετικού αγώνα: η οριοθέτηση της Ορθοδόξου πίστεως, το μίσος για την αίρεση, για την πλάνη και η αγάπη για τον πλανεμένο άνθρωπο, ο οποίος είναι εικόνα του Θεού.

Το αφανές έργο του ήταν πολύ μεγάλο. Λίγα λέγονται σήμερα. Είμαι σίγουρη ότι έκανε περισσότερα από όσα εγώ γνωρίζω. Και κάποιοι ιερείς σίγουρα γνωρίζουν και άλλα. Έβαζε μπροστά το στήθος του για να προστατεύσει το λογικό ποίμνιο. Ενδιαφερόταν και προσπαθούσε να βοηθήσει τους πάντες, ακόμα και ανθρώπους εκτός ορίων Μητροπόλεως που ζητούσαν τη στήριξή του, όταν διώκονταν από

αιρετικούς. Έσπευδε με ανιδιοτέλεια να τους βοηθήσει, να τους ενισχύσει, να τους ενθαρρύνει να συνεχίσουν τον αγώνα τους.

Με τις καταλυτικές ενέργειες και παρεμβάσεις του ματαιώνονταν εκδηλώσεις αιρετικών και παραθρησκευτικών ή γλιτωνόταν η διεξαγωγή τους σε δημόσιους χώρους. Κάθε φορά που συνέβαινε κάτι τέτοιο, είχε φυσικά χαρά μεγάλη. «Δόξα τω Θεώ! Δόξα τω Θεώ!», έλεγε ταπεινά. Αγρυπνούσε, προσευχόταν, πάλευε. Και όλος αυτός ο αντιαιρετικός αγώνας απέδιδε καρπούς, που ο Κύριος γνωρίζει. Ο καταρτισμός του κλήρου και του λαού του σε θέματα αιρέσεων και παραθρησκείας, οι δυναμικές παρεμβάσεις του σε φλέγοντα θέματα, μια πλούσια αντιαιρετική, ηλεκτρονική βιβλιοθήκη με πλήθος αντιαιρετικών κειμένων, που είναι συγκεντρωμένα στην ιστοσελίδα της Μητροπόλεώς μας. Η παρακαταθήκη που μας άφησε. Μια πολύτιμη παρακαταθήκη που ας ευχηθούμε να διαφυλαχθεί.

«Πάλι μιλάει ο Γλυφάδας; Γιατί δεν κοιτάει τα της Μητροπόλεως του;», σχολίαζαν. «Τι θέλεις και ανακατεύεσαι;», του έλεγαν. «Η Εκκλησία είναι μία», τόνιζε. «Κάνω το χρέος μου». Ο Επίσκοπος, ευρισκόμενος εις τύπον και τόπον Χριστού έχει την ευθύνη για μια συγκεκριμένη εκκλησιαστική περιφέρεια, αλλά ταυτόχρονα είναι εγγυητής της μεταδόσεως της Ιεράς Παραδόσεως.

Θα αναφερθώ τώρα σε μερικά συγκεκριμένα παραδείγματα.

Ο μακαριστός Μητροπολίτης μας ήταν πολύ ευαισθητοποιημένος στο θέμα της [Ουνίας](#). Το 2008 είχε στείλει επιστολή στους συνοδικούς της Ρωμαιοκαθολικής ομολογίας στην Ελλάδα, με την αφορμή εκλογής νέου επισκόπου των Ελληνορθόθμων Καθολικών, δηλαδή των Ουνιτών.

«Έν αγάπη Χριστοῦ καί ἐν πνεύματι ἀληθείας, ἐξ ἀφορμῆς τῆς χειροτονίας - ἐνθρονίσεως νέου Ἐπισκόπου τῶν Ἑλληνορθόθμων Καθολικῶν Ἑλλάδος, κοινοποιεῖται Ὑμῖν ἡμετέρα ἐπιστολή πρὸς τόν ἐν λόγῳ Οὐνίτην Ἐπίσκοπον, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκθέτομεν, μέ τὴν παρρησίαν ἐνός Ὁρθοδόξου Ἐπισκόπου τῆς καθ' Ἑλλάδα Ἐκκλησίας, σκέψεις προσωπικάς. Εἰς τὴν ἀποστολήν ταύτην προέβημεν, αἰσθανόμενοι τοῦτο ὡς χρέος ἐναντι τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας καί ἔχοντες τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ Οὐνία, ἡ εὐστόχως ἀποκληθεῖσα «λύκος ὑπὸ δοράν προβάτου», εἶναι τό μέγιστον ἐμπόδιον διὰ τόν εἰρηνικόν Θεολογικόν Διάλογον μεταξὺ Ὁρθοδόξων καί Ρωμαιοκαθολικῶν.

Ἐπισημαίνομεν ὅτι θά ἦτο μία ἔνδειξις καλῆς θελήσεως ἐκ μέρους τοῦ Πάπα, διὰ τὴν πρόοδον τῶν Θεολογικῶν Διαλόγων, νά μὴ ὀρίζῃ πλέον Ἐπίσκοπον Οὐνίτην - Ἀποστολικόν Ἐξαρχον τῶν Ἑλληνορθόθμων Καθολικῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἀπορίας (;) ἄξιον τό διατί αὕτη ἡ ἐμμονή τοῦ Πάπα, διὰ τὴν Οὐνίαν; Οὕτω θά εὐδοκιμήσῃ ἡ Ἐνότης; Ἐφ' ὅσον ἡ Οὐνία παρακωλύει τὴν εἰρηνευτικὴν πορείαν πρὸς Ἐνωσιν, ἐρωτῶμεν: Διατί ὁ Πάπας δέν καταργεῖ τελείως τὴν Οὐνίαν εἰς ὅλας τὰς Ἀνατολικὰς

Ἐκκλησίας;»[1]

Επίσης, σε συνέντευξή του[2] το 2014, τόνιζε :

«Κατά τούς Θείους καί Ιερούς Κανόνας οι αιρετικοί θεωροῦνται ὅτι εἶναι ἐκτός της Μιάς Ἀγίας Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Μέ αὐτούς δηλαδή δέν ἐπιτρέπεται ἡ ἐκκλησιαστική κοινωνία. Θα μπορούσε να συνεχισθεῖ ο διάλογος Ὁρθοδόξων καί Ρωμαιοκαθολικῶν εφόσον ἡ Παπική Ἐκκλησία καταργούσε τήν Ουνία, που αποτελεί τόν Δούρειο Ἴππο γιά τήν ἀλωση τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι σωστό σε αὐτούς τούς διαλόγους να παρίστανται καί Ουνίτες εκπρόσωποι; Στην Ελλάδα, δεκαετίες τώρα, υπάρχει ἡ ἐκκλησία τῶν Ουνιτῶν καί δύσκολα μπορεῖ κανεῖς να αναγνωρίσει αὐτή τήν αιρετική ἐκκλησία, αὐτή τήν πλάνη. Σε τι βοηθά ἡ ὑπαρξίς τῆς Ουνίας; Ἀκόμη: Ἀν δέν ωφελούν οἱ διάλογοι Ὁρθοδόξων καί Ρωμαιοκαθολικῶν, πολύ περισσότερο δέν θα πρέπει να υπάρχουν οἱ διάλογοι Χριστιανῶν καί ετεροθρήσκων».

Καθάριο Ὁρθόδοξο λόγο ὑψωνε καί γιά τὸ θέμα τῆς ἰδρύσεως Ἰσλαμικῶν Σπουδῶν στή Θεολογική Σχολή τῶν Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Δήλωνε ευθαρσῶς :

«Θεωρῶ ἀδιανόητο κάτω ἀπό τή στέγη στήν ὁποία διδάσκεται ἡ Ὁρθόδοξη Δογματική, ἡ Ἑρμηνεία τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ἡ Ἐκκλησιαστική ἱστορία που περιλαμβάνει καί τίς ἐπί αἰῶνας διώξεις τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν ἀπό τὸ Ἰσλάμ, να διδάσκεται καί ἡ θρησκεία τῶν Ἰσλάμ.

Θέτω ἐπίσης τέσσερα ἐρωτήματα:

Πρῶτον: Θα υπάρξει κάτι ἀνάλογο ἀπό ἰσλαμικῆς πλευρᾶς καί στα κράτη που κυριαρχεῖ ἡ θεοκρατία τῶν Ἰσλάμ; Θα ἰδρυθῶν δηλαδή καί ἐκεῖ Ὁρθόδοξες Θεολογικές Σχολές;

Δεύτερον: Πότε ἐπιτέλους θα ἐπαναλειτουργήσει ἡ υπάρχουσα Θεολογική Σχολή τῆς Χάλκης;

Τρίτον: Τὸ κοράνιο, δηλαδή τὸ βιβλίο τῶν Ἰσλάμ, στήν χώρα μας κυκλοφορεῖ ἐλεύθερα. Στις χώρες που ἐπικρατεῖ ἡ θρησκεία τῶν Κορανίου θα υπάρξει ἐλεύθερη διακίνηση τῆς Ἀγίας Γραφῆς;

Τέταρτον: γιάτί ἡ Πολιτεία δέν δίνει δωρεάν καί τήν Καινή Διαθήκη (ἰδιαίτερα στίς Ἐκκλησιαστικές Σχολές) ὅπως πράττει καί με τὸ Κοράνιο τὸ ὁποῖο διαθέτει δωρεάν στους μουσουλμάνους;

Εἶμαι κατηγορηματικά ἀντίθετος με κάθε προσπάθεια ἰδρύσεως τμήματος Ἰσλαμικῶν Σπουδῶν».

«Ὁ πόλεμος κατά τῆς Ἐκκλησίας», ἔλεγε «εἶναι ἐμφανής... Ἐμεῖς ὡς Ἐκκλησία προσευχόμεστε υπέρ τῆς σωτηρίας τῆς Πατρίδος καί τῶν λαῶν μας. Ἐκτιμῶ πως ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅλοι οἱ μητροπολίτες, ἀλλά καί ὅλοι οἱ

κληρικοί μας, αυξάνουμε καθημερινώς τους ρυθμούς της διακονίας μας, ώστε να μπορέσουμε να ανταπεξέλθουμε στις ανάγκες του ποιμνίου μας. Και θέλω να σταθώ ιδιαίτερα στους κληρικούς, στους παπάδες μας, τονίζοντας πως δίνουν καθημερινά μεγάλο αγώνα και πολλές φορές κάτω από αντίξοες κοινωνικές συνθήκες»[3].

Το 2010 ο μακαριστός Ποιμενάρχης μας απέστειλε στην Ιερά Σύνοδο το μνημειώδες Υπόμνημα [«Συναφειακές, Μεταπατερικές και άλλες Θεολογικές Αναζητήσεις σε Συνέδριο της Θεολογικής Ακαδημίας του Βόλου»](#)[4].

Το 2013 με εγκύκλιό του για τις μεταμοσχεύσεις, ενημέρωνε με παρρησία το Χριστεπώνυμο πλήρωμα για την αλήθεια περί του λεγομένου «εγκεφαλικού θανάτου». Σας διαβάζω τα λόγια του: «Καί γιατί καθιέρωσαν δύο όρολογίες θανάτου, «έγκεφαλικός» καί «κλινικός» θάνατος; Γιά τόν λόγο άκριβώς αύτόν: Γιά νά λαμβάνουν τά ὄργανα κάποιου πού θά τόν άποκαλοῦν «νεκρό», ένῶ δέν θά εἶναι νεκρός, προκειμένου νά λάβουν τά ὄργανα του, πρίν νά εἶναι ἄχρηστα, πράγμα πού θά συμβεῖ ὅταν πραγματικά πεθάνει. Ὁ δότης ενημερώθηκε, ἄραγε, ὅταν εὑρισκόταν σέ πλήρη ψυχοσωματική ἐγρήγορση, ὅτι ἡ ἀφαίρεση τῶν ὀργάνων του θά πραγματοποιηθεῖ πρίν ἀπό τόν κλινικό του θάνατο;... Ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, Ἐπειδή ἡ Μητρόπολις μας (ὅπως καί πολλοί ἄλλοι φορεῖς), ἔχει ἐκφράσει κατ' ἐπανάληψιν τήν ἀντίθεσή της, πρὸς τήν ἔννοια τοῦ ἐγκεφαλικοῦ θανάτου, σᾶς προσκαλοῦμε, ἐφ' ὅσον τό ἐπιθυμεῖτε, νά δηλώσετε ἐγγράφως τήν ἀντίθεσή σας στήν ἐφαρμογή τοῦ Νόμου. Τοῦτο εἶναι δικαίωμα πού ἀπορρέει ἀπό τόν ἴδιο τό Νόμο καί θωρακίζει νομικά τόν κάθε πολίτη, ὥστε νά μήν λογίζεται ὑποψήφιος δότης.»[5]

Τον Ιούλιο του ιδίου έτους με επιστολή του προς τον Μακαριώτατο ζητούσε έκτακτη σύγκληση της Ιεραρχίας για την [αργία της Κυριακής](#), τα Θρησκευτικά και τις μεταμοσχεύσεις[6].

Το 2016 πήρε θέση για το θέμα της λεγομένης Αγίας και Μεγάλης Συνόδου. Η σχετική εισήγησή του παρουσιάστηκε στη θεολογική ημερίδα της Μητροπόλεως Πειραιώς: «Αγία και Μεγάλη Σύνοδος-Μεγάλη Προετοιμασία χωρίς προσδοκίες». Σε ένα κατάμεστο Στάδιο παρουσίασε το θέμα «Ερωτήματα περί την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο». Ομίλησε, όπως τόνισε «ως Επίσκοπος της Εκκλησίας του Χριστού, με την ευθύνη που μας αναλογεί απέναντι στους Χριστιανούς της Μητροπολιτικής μας περιφέρειας, αλλά και προς ολόκληρον τον λαό του Θεού». Σας διαβάζω από την εισήγησή του «Ἐπισημαίνουμε ἐπίσης ὅτι, ἂν ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος ἀποδειχθεῖ ὄντως Ἱερά Σύνοδος Ἁγίων Πατέρων, θά τήν ἀποδεχθοῦμε. Ἄν ὅμως ἐπιχειρηθεῖ ἀναίρεση ἢ «διόρθωση» ἀποφάσεων προηγούμενων Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἢ Τοπικῶν Συνόδων καί Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖες ἔλαβαν οἰκουμενικό κύρος, τότε ἡ μόνη ἐπιλογή μας θά εἶναι νά τήν ἀπορρίψουμε.» Και κατέληξε : «Ὁ ἀείμνηστος Καθηγητής τῆς Δογματικῆς, Ἰωάννης Καρμίρης, κάποια μέρα καθώς δίδασκε μᾶς εἶπε: «Ἐνωσις μέ τούς Παπικούς δέν γίνεται. Ἐνότης, μπορεῖ, μόνον μέ

τήν προϋπόθεσιν τῆς φιλίας καί ὄχι τοῦ Οἰκουμενισμοῦ. Δέν μπορεῖ ὁ Πάπας, χίλια χρόνια ἔπειτα ἀπό τό Σχίσμα τοῦ 1054, νά ἀναιρέσει τά ὅσα εἶπε μέχρι σήμερα. Εἶναι θέμα ἐγωῖσμοῦ. Θά τοῦ ποῦν οἱ ὀπαδοί του: Τόσα χρόνια μᾶς κοροΐδευες; Μᾶς ὀδηγοῦσες σέ λάθος δρόμο;». Καταγόμενος ἐκ πατρός ἀπό τήν ἔνδοξη Σμύρνη, γεννήθηκα καί ἔζησα εἰς τήν Ἐρμούπολη τῆς Σύρου, ὅπου ἔχω κακίστην ἐμπειρίαν ἀπό τόν φανατισμό τῶν Παπικῶν. Ἡ πλειονότης τῶν κληρικῶν ὄλων τῶν βαθμίδων τῆς παπικῆς κοινότητος τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀπό τήν Σύρον καί τούς γνωρίζω πολύ καλά. Γνώρισα ἐπίσης τόν συνταξιοδοτηθέντα Οὐνίτη Ἐπίσκοπο τῶν Ἀθηνῶν Δημήτριον Σαλάχα καί τόν Οὐνίτη Καρδινάλιο Pierre Dibre, μέ τούς ὁποίους εἶχα συνομιλήσει ἐπανειλημμένως στήν Ἀθήνα καί στό Βατικανό. Ποῖος εἶναι, ἀδελφοί μου, ὁ σκοπός τῆς Οὐνίας; Ἡ προπαγάνδα καί ὁ προσηλυτισμός. Πόσα μέλη ἔχει ἡ Οὐνία στήν Ἑλλάδα; Ἐλάχιστα. Καί δικαιολογοῦν Ἐπίσκοπο καί τόν μεγαλοπρεπή Ναό τῆς Ἁγίας Τριάδος στό κέντρο τῆς Ἀθήνας; Ἀφοῦ αὐτοί εἶναι «λύκοι ὑπό δорάν προβάτου», γιατί νά ὑπάρχει διάλογος μεταξύ Ὁρθοδόξων καί Παπικῶν;»[7]

Τι νά πρωτοθυμηθεῖ κανεῖς; Τις ἔντονες διαμαρτυρίες του γιά τα νέα προγράμματα τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας; Ἐκανε τότε καταγγελίες γιά τα ποικίλα ατοπήματα τοῦ σταθμοῦ. «Με ποιο δικαίωμα ὁ Σταθμός τῆς Ἐκκλησίας πλανᾷ τόν πιστό λαό τοῦ Θεοῦ; Ἀπαντώντας σε παράπονα ακροατῶν, υπεύθυνος εκπομπῆς δήλωσε στον αέρα ὅτι «ὁ Σταθμός τῆς Ἐκκλησίας δεν εκπροσωπεῖ τήν Ἐκκλησία». Ποιον εκπροσωπεῖ τότε, ἀν δεν εκπροσωπεῖ τήν Ἐκκλησία; Μήπως κάποια αιρετική ομάδα; Αὐτά τα πράγματα εἶναι ανεπίτρεπτα, ὅταν ομιλοῦμε γιά τόν Σταθμό τῆς Ἐκκλησίας. Ἀν ὁ σταθμός δεν εκπροσωπεῖ τήν Ἐκκλησία, τότε οφείλει νά ἀλλάξει ὄνομα. Ἀν εκπροσωπεῖ τήν Ἐκκλησία, τότε ἔχει χρέος νά βαδίζει σύμφωνα με τόν ἥθος καί τὰ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας, κάνοντας φυσικά «ἀνοιγμα στόν κόσμον» καί ὄχι ἀνοιγμα σε κακοδοξίες καί αιρέσεις.»[8].

Ὁ μακαριστός ποιμενάρχης μας ἦταν ἀντίθετος με τίς [μεταφράσεις τῶν λειτουργικῶν κειμένων](#) γιά πολλούς λόγους καί γιά τόν λόγο ὅτι δεν εἶναι δυνατόν νά γίνει ἀπόδοση τῶν δογματικῶν ὀρων, χωρίς τόν κίνδυνον αιρετικῆς αποκλίσεως. Το 2010 μάλιστα εἶχε στείλει καί ἐπιστολή στόν Μακαριώτατον «διά τήν τέλεσιν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν ἐν τῇ καθομιλουμένη καί οὐχί ἐν τῇ κεκανονισμένη λειτουργικῇ γλώσσῃ, διαμαρτυρόμενοι ἐντόνως» καί «παρακαλοῦμεν θερμῶς, διά τήν ἐφαρμογήν τῶν διαλαμβανομένων ἐν τῇ ὑπ' ἀριθμόν 2897 / 1951 τῆς 19-05-2010 Ἐγκυκλίῳ τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἵνα μή γενώμεθα ἀνακόλουθοι τῶν Συνοδικῶν Ἀποφάσεων καί προκαλεῖται ὁ πιστός λαός τοῦ Θεοῦ».

Ἦταν ἀντίθετος καί με τόν [Facebook](#) καί ἀπέτρεπε ἀπό τήν χρήση του, ἐπισημαίνοντας τούς κινδύνους τῆς χρήσης αὐτοῦ τοῦ διάτρητου συστήματος. Ἐγραφε χαρακτηριστικά [9]: «Δέν ὑποστηρίζουμε μέσα κοινωνικῆς δικτύωσης πού διαδίδουν ψευδεῖς εἰδήσεις, πού ἐξαπατοῦν καί ἐκμεταλλεύονται, πού συμβάλλουν στήν παραπληροφόρηση καί τήν χειραγώγηση τῆς κοινῆς γνώμης, πού καλλιεργοῦν τόν

ἀπομονωτισμὸ καὶ τὴν ὑποκρισία, ποὺ δημιουργοῦν ἐθισμό, ποὺ καλλιεργοῦν τὰ πάθη, ποὺ ὀδηγοῦν σὲ πολυποίκιλη κακοποίηση τῶν παιδιῶν, στὴ διάλυση οἰκογενειῶν, στὴν παραπλάνηση καὶ στὸν προσηλυτισμὸ ἀπὸ αἱρέσεις καὶ παραθρησκευτικὲς ὁμάδες.

Δὲν συμφωνοῦμε μὲ τὸ ἐπιφανειακό, τὸ ρηχό, τὸ κενόδοξο, μὲ ὅ,τιδήποτε ὀδηγεῖ στὴν ἀπώλεια τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου καὶ στὴν ἀλλοίωση τοῦ Ὁρθοδόξου Χριστιανικοῦ φρονήματος.

Ἡ Ἐκκλησία ἀγαπᾷ τὸν ἄνθρωπο. Προσεύχεται καὶ διακονεῖ τὴν ἐν Χριστῷ μεταμόρφωσή του. Κάθε τὶ ὠφέλιμο τὸ δέχεται καὶ τὸ εὐλογεῖ. Ὅταν κάτι εἶναι ἀλλότριο μὲ τὸ ἦθος της καὶ ἐγκυμονεῖ πνευματικούς κινδύνους, δὲν τὸ ἀποδέχεται. Ἐνημερώνει καὶ περιφρουρεῖ τοὺς πιστοὺς της».

Αὐτό ἦταν τὸ κριτήριό του καθ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς αρχιερατικῆς διακονίας του. Κάποιοι δὲν τον καταλάβαιναν, κάποιοι μπορεῖ νὰ τον ἀδικούσαν. Ὁ μακαριστὸς ποιμενάρχης μας ἦταν ἕνας αυθεντικός, παραδοσιακὸς ιεράρχης, μὲ σπάνιο ιεραποστολικὸ καὶ ομολογιακὸ φρόνημα. Εἶχε διάκριση πνευμάτων. Στενοχωριόταν μὲ τὴν ἀλλοίωση τοῦ Ὁρθοδόξου φρονήματος καὶ μάλιστα ἐντὸς τῶν τειχῶν. Συχνὰ δεχόταν ἐπιθέσεις. «Αὐτὸς εἶμαι. Δὲν ἀλλάζω», ἔλεγε καὶ πορευόταν μὲ ἀνιδιοτέλεια, σύμφωνα μὲ τὴ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ, τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Πατέρων.

Πολυάριθμες ἀνακοινώσεις διαμαρτυρίας γιὰ παρεισφρήσεις αἰρετικῶν προσώπων, καθὼς καὶ πλανημένων διδασκαλιῶν σὲ ἐκκλησιαστικὰ περιβάλλοντα, ἐκδηλώσεις καὶ συνέδρια. Αὐτὰ δὲν ἦταν βέβαια ἀντιπαραθέσεις ἀπόψεων ἢ ιδεολογίας, δὲν ἦταν ἀντιπάθεια ἀπέναντι σὲ πρόσωπα. Ἦταν ἡ ζώσα καρδιά τοῦ Χριστοῦ ποὺ οδηγοῦσε στὴν καταγγελία τῆς αἵρεσης καὶ τῆς πλάνης, στὴν περιφρούρηση τῶν δογμάτων καὶ στὴ σθεναρὴ ἀντίσταση στο πνεῦμα τοῦ συγκρητισμοῦ, τῆς ἐκκοσμίκευσης, τῆς αυτοεκτίμησης καὶ τῆς αυτοσωτηρίας. Μὲ ἐγκύκλιό του προέτρεπε στὴν ἐπιστροφή τῶν ἀλλοιωμένων βιβλίων τῶν Θρησκευτικῶν. Σας διαβάζω ἀπὸ τὴν ἐγκύκλιο : «Τὰ βιβλία αὐτὰ εἶναι ἀντισυνταγματικά, ἀντιπαιδαγωγικά καὶ ἀντορθόδοξα ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενό τους... Εἶναι καιρὸς, πλέον, νὰ ἀντιδράσουμε ἐν Χριστῷ καὶ νὰ περιφρουρήσουμε τὶς ψυχὲς τῶν παιδιῶν μας ἀπὸ τὰ “ἀθεὰ γράμματα”, ὅπως ἔλεγε ὁ μέγας Διδαχὸς τοῦ Γένους μας, Ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός»[10].

Μὲ ἄλλη ἀνακοίνωση ἡ Μητρόπολη ἐνημέρωνε περὶ τῶν λεγομένων ἐναλλακτικῶν σχολείων. Ἄλλη μία ἐκφραση τῆς «Νέας Εποχῆς», δηλαδὴ τῆς ἐνσωμάτωσης μυστικιστικῶν μεθόδων καὶ πρακτικῶν τῶν ἀνατολικῶν θρησκειῶν καὶ τοῦ ἀποκρυφισμοῦ στο χώρο τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδιῶν. Τότε, μεταξύ ἄλλων, εἶχε γίνῃ ἐνημέρωση καὶ γιὰ τὰ σχολεῖα Μοντεσσόρι. Σας διαβάζω ἀπὸ τὴν ἀνακοίνωση «Προσοχὴ ἐπίσης χρειάζονται καὶ τὰ Μοντεσσोरιανά Σχολεῖα. Ἡ Μαρία Μοντεσσόρι, Ἰταλίδα γιαντρός καὶ παιδαγωγός, εἶχε στενὴ σύνδεση μὲ τὴ Θεοσοφικὴ Εταιρεία, ἡ ὁποία καὶ χρηματοδότησε τὴν ἐργασία τῆς τὰ χρόνια ποὺ ἔζησε στὴν Ἰνδία. Ἡ Μοντεσσόρι μιλοῦσε γιὰ τὴν ὑπαρξὴ ἐνὸς «συμπαντικοῦ σχεδίου», ἔγραφε

ότι «μέσα στο παιδί βρίσκεται μια κρυμμένη συμπαντική ενέργεια» και πρότεινε μια «συμπαντική εκπαίδευση»[11]. Κατόπιν της ενημέρωσης, πολλοί κατάλαβαν, αλλά υπήρξαν και κάποιοι Ορθόδοξοι οι οποίοι, άγνωστο για ποιους σκοπούς, μας επιτέθηκαν δια του τύπου. Ο Σεβασμιώτατος ήταν κατηγορηματικός «Εμείς εμμένουμε στις θέσεις μας! Δεν κάνουμε πίσω!».

Άλλη έντονη διαμαρτυρία αφορούσε την προώθηση της ομοφυλοφιλίας στα σχολεία, μέσω θεματικής εβδομάδας[12]. Και άλλη ανακοίνωση περί συνεδρίου προώθησης της ομοφυλοφιλίας στους εκπαιδευτικούς[13].

Τι να πρωτοθυμηθεί κανείς; Ανακοίνωση περί γιόγκα σε σχολείο της Γλυφάδας, διαμαρτυρία για την είσοδο των πολεμικών τεχνών στα σχολεία, ανακοίνωση για την Παγκόσμια Ημέρα Γιόγκα, ενημέρωση περί της Ουνέσκο, ανακοίνωση για φεστιβάλ διαλογισμού, ανακοινώσεις περί ειδωλολατρικών τελετών, σεμιναρίων σαμανισμού, αποκρυφιστικών δρωμένων, βουδιστικών εργαστηρίων, ανακοινώσεις για εναλλακτικά και αποκρυφιστικά φεστιβάλ. Ξεσκέπασμα πλήθους ανατολικο-θρησκευτικών και αποκρυφιστικών ομάδων και πρακτικών. Μιλούσε χωρίς φόβο, χωρίς πάθος, με αγάπη για την αλήθεια και το Χριστό.

Λίγα παρουσιάστηκαν σήμερα και οι λέξεις δεν μπορούν να αποτυπώσουν αυτά που ζήσαμε. Ευχαριστώ το Θεό και αισθάνομαι ιδιαίτερη ευγνωμοσύνη που βρέθηκα τόσα χρόνια κοντά σε έναν τέτοιο φωτισμένο, ομολογητή Επίσκοπο-Πατέρα.

Θα κλείσω με τα λόγια του.

«Αυτό που χρειάζεται είναι να ακολουθήσουμε τον Χριστό. Κάνω πρώτα στον εαυτό μου το ερώτημα : το κάνω εγώ ως Επίσκοπος; Τον ακολουθώ; Τηρώ όσα μας λέγει δια των Ευαγγελιστών και των Πατέρων της Εκκλησίας μας;

Ας κάνουμε όλοι μας το ερώτημα αυτό. Να γίνουμε υπεύθυνα πρόσωπα πίστεως, ελπίδος και αγάπης στον Χριστό μας. Ας παρακαλέσουμε τον Άγιο (εννοεί τον Άγιο Λουκά τον Ιατρό) να πρεσβεύει για τον καθένα μας, να δώσει λύση στα άλυτα προβλήματα που υπάρχουν σήμερα.

Και ας γίνει η ζωή μας, όπως ήταν η ζωή του Αγίου, ζωή πίστεως, θυσίας, αγάπης και υπομονής».

Ο Θεός να αναπαύει τον μακαριστό Ποιμενάρχη μας. Αιωνία του η μνήμη και την ευχή του να έχουμε!

[1] <http://www.imglyfadas.gr/portal/gr/details.asp?cdPro=E28187D4-ACD5-404A-A15E-C9B5216EA48B>

[2] Στο Αγιορείτικο Βήμα, στις 13 Δεκεμβρίου 2014.

[3] ένθ. ανωτέρω

[4] <http://www.imglyfadas.gr/portal/gr/details.asp?cdPro=F71A6D5F-BA54-439D-AE57-46D06BC9BB29>

[5] <http://www.imglyfadas.gr/portal/gr/details.asp?cdPro=816C40B6-3DD8-4290-B230-2279B53810B8>

[6] <http://www.imglyfadas.gr/portal/gr/details.asp?cdPro=E235957E-1A39-4C61-8A47-F619531A983B>

[7] <http://www.imglyfadas.gr/portal/gr/details.asp?cdPro=67EA94E2-AD2F-4973-937C-3EF87681D8DE>

[8] <http://www.imglyfadas.gr/portal/gr/details.asp?cdPro=%7BC43895B5-8756-4E9D-A29E-87D98EAD486B%7D>

[9] προλογίζοντας τον τόμο «[Facebook: μέσο κοινωνικής δικτύωσης ή διάλυσης](#)».

[10] <http://www.imglyfadas.gr/portal/gr/details.asp?cdPro=8D617315-5475-44CD-937E-E26FA5BBC340>

[11] <http://www.imglyfadas.gr/portal/gr/details.asp?cdPro=99AB293F-3302-42FD-8085-720BC737436E>

[12] <http://www.imglyfadas.gr/portal/gr/details.asp?cdPro=22CB9F4C-471F-496C-B0D8-298E96FE8C4C>

[13] <http://www.imglyfadas.gr/portal/gr/details.asp?cdPro=31ADFF5A-313F-49CB-8F6F-357CB5263F74>

(Πηγή: anairesiplanon.blogspot.com)